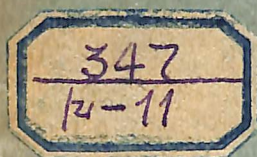

Ո Ր Ե Ն Ք

ԽՍՀՄ, ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ԱՎՏՈՆՈՄ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԴԱՏԱՐԱՆԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԽՍՀՄ ԱՐԴԹՈՂԿՈՄՄԱՏԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ ☆ 1938

11 MAR 2010

347
10-11

Ո Ր Ե Ն Ք

ԽՍՀՄ, ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ԱՎՏՈՆՈՄ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԴԱՏԱՐԱՆԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

11 SEP 2013

34
3 91

37.269

Редактор О. А. Гамарьян.
Технич. редактор М. И. Иванов.
IV квартал 1938 г. Сдано в на-
бор 15/XI 1938 г. Подписано к
печати 20/XII 1938 г. Изд. № 115.
Инз. Ю-о. Заказ тип. 3393. Фор-
мат бумаги 82×110/32. Печ. ли-
стов 1. Уч.-авторск. листов 1,12.
В 1 бум. листе 177.000 зн. Тираж
5.000 экз. Уполномоч. Главлита
В-59481. Типография «Известий
Советов депутатов трудящихся
СССР». Москва.

33 29
41

Ո Ր Ե Ն Ք

ԽՍՀՄ, ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ԱՎՏՈՆՈՄ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՏԱՐԱՆԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոգոված 1. ԽՍՀՄ Սահմանադրութեան 102 հոդովածին համապա-
տասխան, արդարադատութեանը ԽՍՀՄ-ում իրականացվում է
ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի, միութենական հանրապետու-
թյունների Գերագույն Դատարանների, յերկրամասային ու մար-
զային դատարանների, ավտոնոմ հանրապետութեանների ու ավ-
տոնոմ մարզերի դատարանների, ոկրուզային դատարանների,
ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի վերջումսմբ ստեղծվող՝ ԽՍՀՄ հա-
տուկ դատարանների, ինչպես և ժողովրդական դատարանների
կողմից:

Հոգոված 2. ԽՍՀՄ-ում արդարադատութեան խնդիրն է ամեն
տեսակի վտանգութեաններից պաշտպանել՝

ա) ԽՍՀՄ Սահմանադրութեամբ և միութենական ու ավտոնոմ
հանրապետութեանների սահմանադրութեաններով սահմանված՝
ԽՍՀՄ հասարակական և պետական կառուցվածքը, տնտեսու-
թյան սոցիալիստական սխաեմը և սոցիալիստական սեւիակա-
նութեանը:

բ) ԽՍՀՄ քաղաքացիների քաղաքական, աշխատանքային,
քնակարանային և անձնական ու գույքային ալլ իրավունքներն
ու շահերը, վորոնք ապահովված են ԽՍՀՄ Սահմանադրութեամբ
և միութենական ու ավտոնոմ հանրապետութեանների սահմա-
նադրութեաններով:

գ) պետական հիմնարկութեանների, ձեռնարկութեանների,
կոլտնտեսութեանների, կոպերատիվ և հասարակական ալլ կազ-
մակերպութեանների իրավունքներն ու որենքով պահպանվող
շահերը:

ԽՍՀՄ-ում արդարադատութեան խնդիրն է՝ ապահովել խոր-
հրդային որենքների ճշգրիտ և անչեղ կատարումը ԽՍՀՄ բոլոր
հիմնարկութեանների, կազմակերպութեանների, պաշտոնատար
անձանց և քաղաքացիների կողմից:

Հոգոված 3. Խորհրդային դատարանը, կիրառելով քրեական
պատժի միջոցներ, վոչ միայն պատժում է հանցագործներին,
ալլ և իրեն նողատակ է դնում ուղղել ու վերադաստիարակել
հանցագործներին:

իր ամբողջ գործունեությունը պատարանը խՍՀՄ քաղաքացիներին դատարարական և հայրենիքին և սոցիալիզմին դործին նվիրվածությունն և փողով, խորհրդային որենքները ճշգրիտ և անշեղ կատարման փողով, սոցիալիստական սեփականությունը խնամքով վերաբերվելու, աշխատանքային կարգադրությունն, պետական ու հասարակական պարտքին ազնվորեն վերաբերվելու, սոցիալիստական հանրակեցություն կանոնները հարգելու փողով:

Հոդված 4. Սույն որենքի 2-րդ հոդվածում մատնանշված խնդիրները խՍՀՄ-ում դատարաններն իրականացնում են՝

ա) քրեական դործերը դատական նիստերում քննարկելու և հայրենիքի դավաճաններին, վնասարարներին, սոցիալիստական սեփականությունը համաշխարհային ու ժողովրդին աշխարհամարների նկատմամբ, ինչպես նաև կոդոպտիզների, գողերի, խուլիգանների և աշխարհադործների նկատմամբ որենքով սահմանված պատժի միջոցներ կիրառելով:

բ) քաղաքացիների, պետական հիմնարկությունների, ձեռնարկությունների, կոլտնտեսությունների և հասարակական աշխատակերպությունների իրավունքներն ու շահերը չոչնախող վեճերի վերաբերյալ դործերը դատական նիստերում քննարկելու և լուծելու միջոցով:

Հոդված 5. խՍՀՄ-ում արդարադատությունն իրականացվում և հետևյալ սկզբունքներով.

ա) միասնական և հավասար դատ բոլոր քաղաքացիների համար՝ անկախ քաղաքացիների սոցիալական, դուքային և պաշտոնական դրությունից, նրանց ազգային և ռասայական պատկանելությունից:

բ) միասնական և բոլոր դատարանների համար պարտադիր՝ խՍՀՄ քրեական, քաղաքացիական ու դատավարական որենք-դրություն:

Հոդված 6. Դատավորներն անկախ են և միայն որենքին են յենթարկվում (խՍՀՄ Սահմանադրություն 112 հոդված):

Հոդված 7. խՍՀՄ Սահմանադրության 110 հոդվածին համապատասխան, խՍՀՄ-ում դատավարությունը կատարվում և միութենական կամ ավտոնոմ հանրապետության կամ ավտոնոմ մարզի լեզվով, այդ լեզվին չտիրապետող անձանց համար ապահովելով լիակատար ծանոթացումը դործի նյութերին թարգմանչի միջոցով, ինչպես նաև դատարանում մայրենի լեզվով հանգես գալու իրավունքը:

Հոդված 8. խՍՀՄ Սահմանադրության 111 հոդվածին համապատասխան, դործերի քննությունը խՍՀՄ բոլոր դատարաններում, վորջափով որենքը բացառություններ չի նախատեսում, կատարվում և դռնբաց, ապահովելով մեղադրյալի պաշտպանվելու իրավունքը:

Հոդված 9. խՍՀՄ Սահմանադրության 103 հոդվածին համապատասխան, դործերի քննարկումը խՍՀՄ բոլոր դատարաններում կատարվում և ժողովրդական ատենակալների մասնակցությամբ, բացի որենքով հատկապես նախատեսված դեպքերից:

Հոդված 10. խՍՀՄ Սահմանադրության 105, 106, 107, 108 և 109 հոդվածներին համապատասխան, դատարանները խՍՀՄ-ում կազմվում են ընտրականության սկզբունքներով սույն որենքով սահմանված կարգով:

Հոդված 11. Դատավորներ և ժողովրդական ատենակալներ կարող են լինել ընտրական իրավունքներից ուղտվող բոլոր քաղաքացիները:

Հոդված 12. Ժողովրդական ատենակալներն իրենց պարտականությունները դատարանում կատարելու համար կանչվում են հերթականության կարգով ըստ ցուցակի, տարեկան 10 օրից վոչ ավելի, բացի այն դեպքերից, յերբ այդ ժամանակի յերկարացումը բղխում և դատական դործի քննարկմանը ժողովրդական ատենակալների մասնակցության անհրաժեշտությունից:

Իրենց պարտականությունները դատարանում կատարելու ժամանակ ժողովրդական ատենակալներն ուղտվում են դատավորի բոլոր իրավունքներով:

Հոդված 13. Բանվորներից և ծառայողներից ընտրված ժողովրդական ատենակալների աշխատավարձը պահպանվում և նրանց կողմից իրենց պարտականությունները դատարանում կատարելու ամբողջ ժամանակամիջոցում:

Մնացած բոլոր դեպքերում, ժողովրդական ատենակալների՝ դատարանում նրանց պարտականությունների հետ կապված ծախսերի վճարումը կատարվում և միութենական հանրապետությունների որենքությամբ սահմանվող կարգով:

Հոդված 14. Բոլոր դատարաններում դործերի քննարկումը կատարվում և դատավորի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով, բացի որենքով հատկապես նախատեսված դեպքերից, յերբ այդ քննությունը կատարվում և դատարանի յերեք անդամներով:

Հոդված 15. Բացի խՍՀՄ Գերագույն Դատարանից և միութենական հանրապետությունների Գերագույն Դատարաններից, բոլոր դատարանների դատավճիռները, վճիռները և վորոշումները որենքով սահմանված կարգով կարող են դանդաղատարիվել դատապարտվածների, նրանց պաշտպանների, հայցվորների, պատասխանողների և նրանց շահերը ներկայացնողների կողմից կամ դատախազի կողմից բողոքարկվել վերադատ դատարանին:

Վերադատ դատարանը, դանդաղատների և բողոքների քննության ժամանակ, ըստ դործում յեղած և կողմերի ներկայացրած նյութերի ստուգում և ստորադատ դատարանի կայացրած դատավճիռ կամ վճիռ որինականությունը և հիմնավորվածությունը:

Հոդված 16. Որինական ուժի մեջ մտած դատական դատա-
վճիռները և վարդապետները կարող են բողոքարկվել միմիայն
ԽՍՀՄ Դատախազի կամ միութենական հանրապետության դա-
տախազի, ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի նախագահի և միութե-
նական հանրապետության Գերագույն Դատարանի նախագահի
կողմից՝ սույն որոշման 51, 64, 74 հոդվածներին համապատաս-
խան:

Հոդված 17. Դատավորներին պաշտոնից և ժողովրդական ատե-
նակներին նրանց պարտականություններից ազատել թույլա-
տրվում է միայն այլ կերպ, քան ընտրողների կողմից հետ կանչե-
լու, կամ թե նրանց նկատմամբ դատարանի կայացրած դատա-
վճռի ուժով:

Հոդված 18. Դատավորներին դեմ քրեական հետապնդում հա-
րուցելը, այդ կապակցությամբ նրանց պաշտոնից հեռացնելը և
դատի տալը կատարվում է՝

ժողովրդական դատավորների, յերկրամասային, մարզային,
ռկրուգային դատարանների անդամների, ավտոնոմ մարզերի
դատարանների անդամների, միութենական և ավտոնոմ հանրա-
պետությունների Գերագույն Դատարանների անդամների նկատ-
մամբ — միութենական հանրապետության դատախազի վորոշ-
մամբ՝ միութենական հանրապետության Գերագույն Խորհրդի
Նախագահության սանկցիայով:

ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի և ԽՍՀՄ հատուկ դատարաննե-
րի անդամների նկատմամբ — ԽՍՀՄ Դատախազի վորոշմամբ՝
ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության սանկցիայով:

Հոդված 19. Ժողովրդական դատավորի ժամանակավոր բա-
ցակցության դեպքում (հիվանդություն, արձակուրդ և այլն)
դատավորի պարտականությունների կատարումը նրա բացակա-
յության ժամանակամիջոցում աշխատավորների ղեկավարողների
չըջանային խորհրդի կողմից դրվում է ժողովրդական ատենա-
կաններից մեկի վրա:

Հոդված 20. Մինչև իր լիազորությունների ժամկետը լրանալը
ժողովրդական դատավորի հեռանալու դեպքում, ժողովրդական
դատավորի նոր ընտրությունները կազմակերպվում են հեռանա-
լու օրից միջ ուշ քան 2 ամսվա ընթացքում:

Ժողովրդական դատավորի նոր ընտրությունները կազմակերպ-
վում են միութենական հանրապետության Արդարադատության
ժողովրդական կոմիտեի և կողմից, իսկ ավտոնոմ հանրապե-
թյունում — ավտոնոմ հանրապետության Արդարադատության
ժողովրդական կոմիտեի կողմից:

Միութենական և ավտոնոմ հանրապետությունների ռկրուգա-
յին, յերկրամասային, մարզային և Գերագույն Դատարանների
անդամների, ինչպես և ԽՍՀՄ հատուկ դատարանների ու ԽՍՀՄ
Գերագույն Դատարանի անդամների հեռանալու դեպքում, դա-

տարանների նոր անդամների ընտրությունները կատարվում
են մարզի, յերկրամասի, ռկրուգի աշխատավորների ղեկու-
տանների Խորհուրդների, միութենական և ավտոնոմ հան-
րապետության Գերագույն Խորհրդի, ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի
հերթական սեփայում:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Հոդված 21. Ժողովրդական դատարանը ընդարկում է՝

ա) քրեական գործեր —

քաղաքացիների կյանքի, առողջության, ազատության և ար-
ժանապատվության դեմ հանցագործությունների՝ սպանություն-
ների, մարմնական վնասվածքներ հասցնելու, ապրիլի աբորտ-
ներ կատարելու, ապրիլի ազատադրկման, բռնաբարության,
ալիմենտները չարամտորեն չվճարելու, վիրավորանքի, խուլի-
զանության, դրպարության վերաբերյալ:

գույքային հանցագործությունների՝ ավաղակության, գող-
ուտի, գողության, խարդախության, կորուստի վերաբերյալ:

պաշտոնատար անձանց պաշտոնական հանցագործություննե-
րի՝ իշխանությունն ի չար գործ դնելու, իշխանազանցության,
իշխանության անդործունեության, վատնումների, անտեսա-
վարության, կեղծիքների, թերակշռումի և թերաչափումի,
գների բարձրացման վերաբերյալ:

կառավարման կարգի դեմ հանցագործությունների՝ ընտրական
որոշումների խախտման, որոշում սահմանված հարկերն ու գան-
ձությունները չարամտորեն չվճարելու, պետական մթերոմաները և
պարհակները կատարելուց հրաժարվելու, դրակոչից և զինվո-
րական ծառայության պարտականություններից խուսափելու,
իշխանության օրդանների օրինական կարգադրությունները
խախտելու վերաբերյալ:

բ) քաղաքացիական գործեր —

գույքի վերաբերյալ հայցերի,
աշխատանքային օրենքների խախտման հետ կապված հայ-
ցերի,

ալիմենտներ չվճարելու վերաբերյալ հայցերի,

ժառանգության վերաբերյալ հայցերի մասին,

և քրեական ու քաղաքացիական այլ գործեր, վորոնք որոշում
հանձնված են նրա վարմանը:

Հոդված 22. ԽՍՀՄ Սահմանադրության 109 հոդվածի հիման
վրա ժողովրդական դատարաններն ընտրվում են չըջանի քաղա-
քացիների կողմից ընդհանուր, ուղղակի և հավասար ընտրական
իրավունքի հիման վրա՝ գաղտնի քվեարկությամբ, յերեք տարի
ժամանակով:

Հոդված 23. Ժողովրդական դատավորները և ժողովրդական ատենակալներն ընտրվում են չրջանների քաղաքացիների կողմից, ըստ ընտրական ուղղունների. ժողովրդական դատավորների և ժողովրդական ատենակալների ընտրությունների ընտրական ուղղուններն ընդգրկում են տվյալ ժողովրդական դատարանի գործունեությունից տերիտորիայում ապրող ամբողջ բնակչությունը:

Հոդված 24. Ժողովրդական դատավորների և ժողովրդական ատենակալների թեկնածուներ առաջադրելու իրավունքն ապահովվում է աշխատավորների հասարակական կազմակերպությունների և ընկերությունների համար — կոմունիստական կուսակցական կազմակերպությունների, պրոֆեսիոնալ միությունների, կոպերատիվների, յերխտասարգությունից կազմակերպությունների, կուլտուրական ընկերությունների, ինչպես և բանվորների ու ծառայողների ընդհանուր ժողովների՝ ըստ ձևադրվածությունների, ղիմիրական ծառայողների՝ ըստ դորամասերի՝ գյուղացիների ընդհանուր ժողովների՝ ըստ կոլտնտեսությունների, խորհրտնտեսությունների բանվորների ու ծառայողների՝ ըստ խորհրտնտեսությունների:

Հոդված 25. Ժողովրդական դատավորների և ժողովրդական ատենակալների թեկնածուների ցուցակադրման և թեկնածուներին ցուցակների հրապարկման կարգը, ինչպես և նրանց ընտրությունների ժամկետներն ու կարգը վորոշվում են միութենական հանրապետությունների Գերագույն խորհուրդների կողմից հաստատվող՝ «Դատավորների և ժողովրդական ատենակալների ընտրությունների կանոնադրություններով»:

Հոդված 26. Ժողովրդական դատարանների քանակը յուրաքանչյուր չրջանի համար սահմանվում է միութենական հանրապետության ժողովրդական Կոմիսարների խորհրդի կողմից միութենական հանրապետության Արդարադատության ժողովրդական կոմիսարի առաջադրությամբ: Ավտոնոմ հանրապետություններում ժողովրդական դատարանների քանակը յուրաքանչյուր չրջանի համար սահմանվում է ավտոնոմ հանրապետության ժողովրդական Կոմիսարների խորհրդի կողմից՝ ավտոնոմ հանրապետության Արդարադատության ժողովրդական կոմիսարի առաջադրությամբ:

Հոդված 27. Ժողովրդական դատարանը մինչև դատական նիստում գործը քննարկելը՝

ա) հաստատում է դատախազի ներկայացրած մեղադրական յեղրակացությունը: Մեղադրական յեղրակացություն հետ համաձայն չլինելու դեպքում, ժողովրդական դատարանն իրավունք ունի դործը վերադարձնել դատախազին՝ լրացուցիչ քննության համար, կամ գործը կարճել դրա համար բավականաչափ հիմքեր ունենալու դեպքում:

բ) լուծում է մեղադրյալին կալանավորելու կամ կալանքից ազատելու հարցը:

գ) վորոշում է ընդունում գործի քննարկման ժամանակ պաշտպանի և դատախազի անպայման մասնակցությունից վերաբերյալ:

Հոդված 28. Ժողովրդական դատավորը՝

ա) ըստ ստացված դանդառների և դիմումների վորոշում է ընդունում քրեական հետապնդում հարուցելու, կամ դրանում մերժելու վերաբերյալ:

բ) անհրաժեշտության դեպքում, դիմումները կամ դանդառներն ուղարկում է քննչական որդաններին՝ քննություն համար:

գ) նշանակում է գործեր լուելու համար:

դ) կարդադրություններ և անում մեղադրյալներին, վկաներին, երսպերաներին դատարան կանչելու վերաբերյալ և հայցվորներին ու պատասխանողներին ծանուցում է գործը քննարկելու ժամանակի մասին:

ե) նախադահում է ժողովրդական դատարանի նիստերին:

Հոդված 29. Ժողովրդական դատավորներն իրենց աշխատանքի և ժողովրդական դատարանի աշխատանքի համար հաշիվ են տալիս ընտրողների առաջ:

ՅԵՐԿՐԱՄԱՍԱՅԻՆ, ՄԱՐԶԱՅԻՆ, ՈԿՐՈՒԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ՅԵՎ ԱՎՏՈՆՈՄ ՄԱՐԶԻ ԴԱՏԱՐԱՆ

Հոդված 30. ԽՍՀՄ Սահմանադրության 108 հոդվածին համապատասխան, յերկրամասային, մարդային, ուղրուգային դատարանը և ավտոնոմ մարդի դատարանն ընտրվում է աշխատավորների ղեպուտատների յերկրամասային, մարդային, ուղրուգային խորհրդի կամ ավտոնոմ մարդի աշխատավորների ղեպուտատների խորհրդի կողմից, հինգ տարի ժամանակով:

Հոդված 31. Յերկրամասային, մարդային, ուղրուգային դատարանը և ավտոնոմ մարդի դատարանը կազմված է նախագահից, նախագահի տեղակալներից, դատարանի անդամներից և ժողովրդական ատենակալներից, վորոնք կանչվում են դատական գործերի քննարկմանը մասնակցելու:

Հոդված 32. Յերկրամասային, մարդային, ուղրուգային դատարանը և ավտոնոմ մարդի դատարանը քննարկում են որենքով նրանց վարմանը հանձնված քրեական գործեր՝ հակահեղափոխական հանցագործությունների, պետական կառավարման դեմ առանձնապես վտանգավոր հանցագործությունների, սոցիալիստական սեփականությունից հալիչական, պաշտոնական և տնտեսական առանձնապես լուրջ հանցագործությունների վերաբերյալ, ինչպես և որենքով նրանց վարմանը հանձնված քաղա-

քաղաքական դործեր՝ պետական ու հասարակական հիմնարկությունների, ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների միջև յեղած վեճերի առթիվ:

Յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանը և ավտոնոմ մարզի դատարանը, բացի դրանից, քննարկում են ժողովրդական դատարանների դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները:

Հոդված 33. Յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի և ավտոնոմ մարզի դատարանի կազմում դործում են.

ա) քրեական դործերի դատական կոլեգիա՝ յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի և ավտոնոմ մարզի դատարանի իրավասությանը յենթակա քրեական դործերը քննարկելու համար, ինչպես և ժողովրդական դատարանների դատավճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները քննարկելու համար:

բ) քաղաքացիական դործերի դատական կոլեգիա՝ յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի և ավտոնոմ մարզի դատարանի իրավասությանը յենթակա քաղաքացիական դործերը քննարկելու համար, ինչպես և ժողովրդական դատարանների վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները քննարկելու համար:

Հոդված 34. Յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի և ավտոնոմ մարզի դատարանի դատական կոլեգիաները քրեական և քաղաքացիական դործերը քննարկում են նախագահողի—դատարանի նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով:

Հոդված 35. Յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի, ավտոնոմ մարզի դատարանի դատական կոլեգիաները քննարկում են ժողովրդական դատարանների դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները, համապատասխան դատարանի յերեք անդամի կազմով:

Հոդված 36. Յերկրամասի կազմի մեջ մտնող մարզերում ոկրուդային և մարդային դատարանները դործում են նույն կազմով, ինչ վոր յերկրամասային դատարանը:

Հոդված 37. Յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի և ավտոնոմ մարզի դատարանի նախագահը նախագահում է դատական նիստերին կամ դատական նիստերին նախագահելու համար նշանակում է յերկրամասային, մարդային, ոկրուդային դատարանի և ավտոնոմ մարզի դատարանի անդամի, նշանակում է դործեր լսելու համար, կարգադրություններ են անում մեղադրյալներին, վկաներին, եքսպերտներին դատարան կանչելու վերաբերյալ և հայցվորներին ու պատասխանողներին ծանուցում է դործը քննարկելու ժամանակի մասին:

IV

ԱՎՏՈՆՈՄ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Հոդված 38. ԽՍՀՄ Սահմանադրության 107 հոդվածին համապատասխան, ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանը ընտրվում է ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Խորհրդի կողմից, 5 տարի ժամանակով:

Հոդված 39. Ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանը կազմված է նախագահից, նախագահի տեղակալներից, դատարանի անդամներից և ժողովրդական ատենակալներից, վորոնք կանչվում են դատական դործերի քննարկմանը մասնակցելու:

Հոդված 40. Ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանը քննարկում է որենքով նրա վարմանը հանձնված քրեական դործեր՝ հակահեղափոխական հանցագործությունների, պետական կառավարման դեմ առանձնապես վտանգավոր հանցագործությունների, սոցիալիստական սեփականության հափշտակման, պաշտոնեական և տնտեսական առանձնապես լուրջ հանցագործությունների վերաբերյալ, ինչպես և որենքով նրա վարմանը հանձնված քաղաքացիական դործեր՝ պետական ու հասարակական հիմնարկությունների, ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների միջև յեղած վեճերի առթիվ:

Ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանը, բացի դրանից, քննարկում է ժողովրդական դատարանների դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները:

Հոդված 41. Ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի կազմում դործում են.

ա) քրեական դործերի դատական կոլեգիա՝ որենքով ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի վարմանը հանձնված քրեական դործերը քննարկելու համար, ինչպես և ժողովրդական դատարանների դատավճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները քննարկելու համար:

բ) քաղաքացիական դործերի դատական կոլեգիա՝ որենքով ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի վարմանը հանձնված քաղաքացիական դործերը քննարկելու համար, ինչպես և ժողովրդական դատարանների վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդատներն ու բողոքները քննարկելու համար:

Հոդված 42. Ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի դատական կոլեգիաները դործերը քննարկում են նախագահողի՝ Գերագույն Դատարանի նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով:

Հոդված 43. Սվտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի դատական կոլեգիաները քննարկում են ժողովրդական դատարանների դատավճիռները, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները, ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի յերեք անգամի կազմով:

Հոդված 44. Սվտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի նախագահը նախագահում է դատական նիստերին, կամ դատական նիստերին նախագահելու համար նշանակում է ավտոնոմ հանրապետության Գերագույն Դատարանի անդամի, նշանակում է գործեր լսելու համար, կարգադրութուններ է անում մեղադրյալներին, վկաներին, եքսպերտներին դատարան կանչելու վերաբերյալ և հայցվորներին ու պատասխանողներին ծանուցում է գործը քննարկելու ժամանակի մասին:

V

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Հոդված 45. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանը հանդիսանում է միութենական հանրապետության բարձրագույն դատական օրգանը: Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի վրա դրվում է միութենական հանրապետության, ավյալ միութենական հանրապետության կազմի մեջ մտնող ավտոնոմ հանրապետութւյնների, յերկրամասերի, մարզերի ու օկրուգների բոլոր դատական օրգանների դատական գործունեւթյան նկատմամբ հսկողութւյնը:

Հոդված 46. ԽՍՀՄ Սահմանադրութւյան 106 հոդվածին համապատասխան, միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանն ընտրվում է միութենական հանրապետության Գերագույն Խորհրդի կողմից, հինգ տարի ժամանակով:

Հոդված 47. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանը բաղկացած է նախագահից՝ նախագահի տեղակալներից, դատարանի անդամներից և ժողովրդական ատենակալներից, վորոնք կանչվում են դատական գործերի քննարկմանը մասնակցելու:

Հոդված 48. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանը գործում է հետևյալ կազմով՝

ա) քրեական գործերի դատական կոլեգիա՝ օրենքով միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի վարմանը հանձնված քրեական գործերը քննարկելու համար, ինչպես և միութենական հանրապետության յերկրամասային, մարզային և այլ դատարանների դատավճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները քննարկելու համար:

բ) քաղաքացիական գործերի դատական կոլեգիա՝ օրենքով միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի վար-

մանը հանձնված քաղաքացիական գործերը քննարկելու համար, ինչպես և միութենական հանրապետության յերկրամասային, մարզային և այլ դատարանների վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները քննարկելու համար:

Հոդված 49. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի դատական կոլեգիաները գործերը քննարկում են նախագահողի՝ Գերագույն Դատարանի նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով:

Հոդված 50. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի դատական կոլեգիաները քննարկում են միութենական հանրապետության յերկրամասային, մարզային և այլ դատարանների դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները Գերագույն Դատարանի յերեք անգամի կազմով:

Հոդված 51. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանը հանրապետության դատարանների դատական գործունեւթյան նկատմամբ հսկողութւյն է իրականացնում հետևյալ կերպ.

ա) քննարկում է ԽՍՀՄ Դատախաղի, միութենական հանրապետության Դատախաղի, ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Նախագահի, միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի նախագահի բողոքները՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ:

բ) դատական նիստերում քննարկում է միութենական հանրապետության դատարանների կողմից վճռված գործերի վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները:

Հոդված 52. Միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի նախագահը նախագահում է դատական նիստերին կամ դատական նիստերին նախագահելու համար նշանակում է միութենական հանրապետության Գերագույն Դատարանի անդամի, նշանակում է գործեր լսելու համար, կարգադրութւյններ է անում մեղադրյալներին, վկաներին, եքսպերտներին դատարան կանչելու վերաբերյալ և հայցվորներին ու պատասխանողներին ծանուցում է գործը քննարկելու ժամանակի մասին:

VI

ԽՍՀՄ ՀԱՏՈՒԿ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐ

Հոդված 53. ԽՍՀՄ Սահմանադրութւյան 102 հոդվածի հիման վրա գործում են ԽՍՀՄ հետևյալ հատուկ դատարանները.

ա) զինվորական տրիբունալներ:

բ) յերկաթուղային տրանսպորտի զծային դատարաններ:

գ) ջրային տրանսպորտի զծային դատարաններ:

Հոդված 54. ԽՍՀՄ Սահմանադրության 105 հոդվածին համապատասխան, ԽՍՀՄ հատուկ դատարանների նախագահը, նախագահի տեղակալները, անդամներն ընտրվում են ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի կողմից, հինգ տարի ժամանակով:

Հոդված 55. Զինվորական տրիբունալների, յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանների դատական նիստերին մասնակցելու համար կանչվում են ժողովրդական ատենակալներ, վորոնք ընտրվում են աշխատավորների ղեկավարողների յերկրամասային ու մարզային խորհուրդների և միութենական ու ավտոնոմ հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների կողմից:

Հոդված 56. Զինվորական տրիբունալները, յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանները գործերը քննարկում են նախագահողի՝ դատարանի նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով, բացի այն դեպքերից, յերբ ըստ որենքի գործերը քննարկվում են համապատասխան դատարանի յերեք անդամի կազմով:

Հոդված 57. Զինվորական տրիբունալները կազմակերպվում են.

ա) ղինվորական սկրուդներին, ռազմաճակատներին և ծովային նավատորմներին կից.

բ) բանակներին, կորպուսներին, ղինվորական այլ միավորումներին ու ռազմականացված հիմնարկություններին կից:

Հոդված 58. Զինվորական տրիբունալները քննարկում են ղինվորական հանցագործությունների, ինչպես և որենքով նրանց վարմանը հանձնված այլ հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը:

Հոդված 59. Ոկրուդներին, ռազմաճակատներին և ծովային նավատորմներին կից ղինվորական տրիբունալները քննարկում են որենքով նրանց վարմանը հանձնված քրեական գործեր, ինչպես և քննարկում են բանակների, կորպուսների, ղինվորական այլ միավորումների ու ռազմականացված հիմնարկությունների ղինվորական տրիբունալների քննարկած գործերի դատավճիռներին վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները:

Հոդված 60. Յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանները քննարկում են տրանսպորտում աշխատանքային կարգապահությունը վիճեցնող հանցագործություններին և տրանսպորտի նորմալ աշխատանքը խախտող այլ հանցագործությունների վերաբերյալ որենքով նրանց վարմանը հանձնված գործերը:

Հոդված 61. Յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանները համապատասխանորեն կազմակերպվում են յերկաթուղիներում և հաղորդակցության ջրային ճանապարհներում:

Հոդված 62. Զինվորական տրիբունալների, յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանների նախագահները նախագահում են դատական նիստերին կամ դատական նիստերին նախագահելու համար նշանակում են ղինվորական տրիբունալների և դժային դատարանների անդամների, նշանակում են գործեր լսելու համար, կարգադրություններ են անում մեղադրյալներին, վկաներին և եքսպերտներին դատարան կանչելու վերաբերյալ:

VII

ԽՍՀՄ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Հոդված 63. ԽՍՀՄ Սահմանադրության 104 և 105 հոդվածներին համապատասխան, ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանը հանդիսանում է բարձրագույն դատական որդանը և ընտրվում է ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի կողմից, հինգ տարի ժամանակով:

ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի վրա գրվում է ԽՍՀՄ և միութենական հանրապետությունների բոլոր դատական որդանների դատական գործունեյության նկատմամբ հսկողությունը:

Հոդված 64. ԽՍՀՄ և միութենական հանրապետությունների բոլոր դատական որդանների դատական գործունեյության նկատմամբ հսկողությունը Գերագույն Դատարանն իրականացնում է հետևյալ կերպ.

ա) քննարկում է ԽՍՀՄ Դատախաղի և ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Նախագահի բողոքները՝ դատարանների որինական ուժի մեջ մտած դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ.

բ) քննարկում է ղինվորական տրիբունալների, յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանների կողմից քննարկված գործերի վերաբերյալ դանդառներն ու բողոքները:

Հոդված 65. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանը կազմված է Գերագույն Դատարանի Նախագահից, Նախագահի տեղակալներից, անդամներից և ժողովրդական ատենակալներից, վորոնք կանչվում են դատական գործերին քննարկմանը մասնակցելու, և գործում է հետևյալ կազմով.

ա) քրեական գործերի դատական կուլեգիա.

բ) քաղաքացիական գործերի դատական կուլեգիա.

գ) ղինվորական կուլեգիա.

դ) յերկաթուղային կուլեգիա.

ե) ջրային տրանսպորտի կուլեգիա:

Հոդված 66. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի քրեական գործերի դատական կուլեգիան քննարկում է որենքով նրա վարմանը

հանձնված քրեական դորժեր, ինչպես և քննարկում է միութենական հանրապետությունների Գերագույն Դատարանների դատավճիռների և վորոշումների վերաբերյալ բողոքները:

Հոդված 67. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի քաղաքացիական դորժերի դատական կոլեգիան քննարկում է որենքով նրա վարմանը հանձնված քաղաքացիական դորժեր, ինչպես և քննարկում է միութենական հանրապետությունների Գերագույն Դատարանների վճիռների և վորոշումների վերաբերյալ բողոքները:

Հոդված 68. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի քրեական և քաղաքացիական դորժերի դատական կոլեգիաները դորժերը քննարկում են նախագահողի՝ ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով:

ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի քրեական և քաղաքացիական դորժերի դատական կոլեգիաները քննարկում են միութենական հանրապետությունների Գերագույն Դատարանների դատավճիռները, վորոշումների և վճիռների վերաբերյալ բողոքները ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի յերեք անդամի կազմով:

Հոդված 69. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի գլխավորական կոլեգիան քննարկում է որենքով նրա վարմանը հանձնված դորժեր, ինչպես և քննարկում է գլխավորական տրբբունայների դատավճիռների և վորոշումների վերաբերյալ բողոքներն ու դանդատները:

Հոդված 70. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի գլխավորական կոլեգիան դորժերը քննարկում է նախագահողի՝ ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի գլխավորական կոլեգիայի նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով, բացի այն դեպքերից, վորոնք հատկապես նախատեսված են քրեական-դատավարական որենքրքով, յերբ դորժերը քննարկվում են գլխավորական կոլեգիայի յերեք անդամի կազմով:

ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի գլխավորական կոլեգիան գլխավորական տրբբունայների դատավճիռները և վորոշումների վերաբերյալ բողոքներն ու դանդատները քննարկում է ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի գլխավորական կոլեգիայի յերեք անդամի կազմով:

Հոդված 71. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի կոլեգիաները քննարկում են հանցագործությունների վերաբերյալ դորժեր, վորոնք որենքով հանձնված են նրանց վարմանը, ինչպես և քննարկում են յերկաթուղային ու ջրային տրանսպորտի դժային դատարանների դատավճիռների և վորոշումների վերաբերյալ ստացվող դանդատներն ու բողոքները:

Հոդված 72. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի կոլեգիաները դորժերը քննարկում են

նախագահողի՝ համապատասխան կոլեգիայի նախագահի կամ անդամի և ժողովրդական յերկու ատենակալների կազմով:

Հոդված 73. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի կոլեգիաները քննարկում են յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտի դժային դատարանների դատավճիռների և վորոշումների դեմ ստացվող դանդատներն ու բողոքները, ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի համապատասխան կոլեգիայի յերեք անդամի կազմով:

Հոդված 74. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Նախագահը կարող է իր վրա վերցնել ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի կոլեգիայի կողմից քննարկվող ամեն մի դորժին նախագահելը:

ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Նախագահը և ԽՍՀՄ Դատախաղն իրավունք ունեն ԽՍՀՄ կամ միութենական հանրապետությունների ամեն մի դատարանից պահանջել ամեն մի դորժ և այդ դորժի առթիվ որենքով սահմանված կարգով մտցնել իրենց բողոքը:

Հոդված 75. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի կոլեգիաների դատավճիռների, վճիռների և վորոշումների դեմ ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Նախագահի կամ ԽՍՀՄ Դատախաղի կողմից ստացվող բողոքները քննարկելու համար հրավիրվում է ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Պլենում, վորը ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի կողմից քննարկված դատական դորժերի առթիվ ընդունված վճիռների հիման վրա նույնպես ղեկավար ցուցումներ է տալիս դատական պրակտիկայի հարցերի վերաբերյալ:

Հոդված 76. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Պլենումը կազմված է ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի նախագահից, նրա տեղակալներից և ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի բոլոր անդամներից:

ԽՍՀՄ Դատախաղի մասնակցությունը Պլենումին պարտադիր է:

ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Պլենումի նիստին մասնակցում է ԽՍՀՄ Արդարադատության ժողովրդական կոմիտարը:

Հոդված 77. ԽՍՀՄ Գերագույն Դատարանի Պլենումի նիստերը հրավիրվում են վոչ պակաս քան յերկու ամիսը մեկ անգամ:

3399
41

VIII

ԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԱԾՈՒՆԵՐ

Հոդված 78. Քաղաքացիական դորժերի վերաբերյալ վճիռների ու վորոշումների կատարումը և քրեական դորժերի վերաբերյալ դատավճիռների կատարումը գույքային բռնադանձումների մասով իրադրծվում է դատական կատարածուների կողմից:

Հոդված 79. Դատական կատարածուները լինում են ժողովրդական դատարաններին կից ոկրուգային, յերկրամասային,

Цена 10 коп.

521

37.269

«ЗАКОН О СУДОУСТРОЙСТВЕ СССР, СОЮЗНЫХ И АВТОНОМНЫХ
РЕСПУБЛИК» НА АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ.

АДРЕС ИЗДАТЕЛЬСТВА:

Москва, центр, Красная площадь, 3,
здание СНК СССР, 2-й этаж, пом. 28.